

Lögmansröðan 1982.

Eftir um 25 ára gomlum síði ber lögmáður fram röðu við tingsetubyrjan á Ólavsöku.

Í röðuni verða gongdin og stöðan í landinum umröddar, eins og sagt verður frá teimum ætlanum, sum landsstýrið hefur fyri nærmastu framtíð.

Lögmansröðan í ár verður eitt sindur stytri enn røðarní fjör, s aftur var stytri enn árið frammanundan.

Eisini tær upplýsingar, sum í skjálformi verða latnir saman við röðuni, eru minni í rúgvu enn í fjör. Hin vegin skuldi tilfaríð til lögting, pressu og harvið eisini til almenningin givið eina týðuliga heildarmynd av gongd og stöðu.

Hetta er bert onnur lögmansrøða, sum sitandi lögmáður heldur.

Í fyrstu lögmansrøðu míni lýsti eg gongdina og stöðuna í okkara samfelag tá verandi samgonga tók við.

Eisini greiddi eg frá nógvum av teimum ætlanum, sum verandi samgonguflokkar vóru samdir um tá nýtt landsstýri varð skipað fyri hálvum öðrum ári síðan.

Sum nátúrligt er, varð eitt størri tal av ætlanum um ávís tiltök nevnt í röðuni fyrsta arbeidsárið av valskeiðinum enn tey komandi trý árin av sama valskeiði.

Hin vegin er tað líka so nátúrligt, at ikki so nógv gjörd tiltök vóru at siga frá á miðjum fyrsta arbeidsári.

Í ár verða soleiðis nevndar færri ávísar ætlanir enn í fjör. Hin vegin kundi ein nýtt stórt pláss og langa tíð at greitt frá fyribils úrslitum og endaligum úrslitum, sum komin eru burturúr tí arbeíði, sum sitandi landsstýri og samgonga hava avrikað farna hálvtt annað árið.

Sitandi samgonga fevnir, eins og flestu undanfarnu, um tríggar ymiskar politiskar flokkar.

Undanfarna samgonga slitnaði í miðjum valskeiði aftaná nógvar og álvarsligar politiskar kreppur.

Í röðu míni fyri ári síðan metti eg teir politisku samarbeiðstrupuleikar, sum verandi samgongu var fyri fyrsta hálvtt árið, sum nátúrligar og sum eitt lið í innkoyringini, sum eg tá metti vera lokna.

Her metti eg skeivt. Politisku samarbeiðstrupuleikarnir hava ikki verið minni seinasta árið enn teir vóru fyrsta hálva árið - heldur tvørtur ímóti.

So seint sum í apríl mánaði í ár mettu formenninir fyri tveir samgonguflokkar, at samgongan ikki heldur valskeiðið út, men fær somu lagnu sum undanfarna samgonga.

Viðgangast má, at teir trupuleikar, sum elvdu til politisku kreppuna í vár, ikki eru loystir enn.

Semja er um at gera berghol til Lorvíkar sum skjótast.

Eisini er semja um at nýta 15 mió. kr. til sekunder berghol í hesum valskeiðinum. Enn er tó ikki avgjørt hvar hesin peningur skal nýtast.

Tá til stykkis kom, var eingin meiriluti innan samgonguna at keypa ferju.

Tá eingin ferja varð keypt, kom heldur einki burtur úr ætlanini um helikoptararutu út á smáplássini.

Tori ikki at meta um spáðómurin um samgonguslit gongur út ella ikki.

Hin vegin kann neyvan vera ivi um, at tílík politisk krøv og herav fylgjandi spenningar, sum sett vórðu í vár, kann samgongan ikki tola eina ferð enn.

Ein skuldi trúð, at áður nevndu politisku samarbeiðstrupulleikar fórðu við sær, at lítið og einki kom av skafti í politiska arbeiðinum.

So er ikki. Törvandi semja hevur seinkað ella forðað fyri loysnum av ávísnum málum.

Hetta hevur tó á ongan hátt forðað fyri, at ídið hevur verið arbeitt við teimum málum, sum semja er um.

Hetta framgongur eisini av lýsingini niðanfyrri av teim einstöku ökjunum.

Í röðu míni fyri ári síðan varð tikið samanum, og sagt frá, at vit föroyingar stóðu yvirfyri trupuleikum, sum ikki vórðu loystir eftir einum degi ella tveimum. Tað, sum gerast skuldi, varð býtt upp í fimm hövuðslutir og borid soleiðis fram:

"Fyri tað fyrsta mugu og skulu vit fremja tiltök innan og uttan fyri fiskivinnuna, sum skapa innlögur til okkara samfelag. Tiltökini krevja í forhend stórar ílögur, meðan innlögurnar í besta fall koma nakað aftaná. Tá vit so frammanundan bera uppá eina alt ov stóra uttanlandsskuld, og lítil og eingin peningur er í landinum, so er longu á ílögustiginum stórir vansar at vinna á.

Fyri tað næsta mugu og skulu vit spara. Vit skulu tálma í hvussu so er í vøkstrinum í almennu rakstrarútreiðslunum, og helst rakstrarútreiðslunum sjálvum.

Vit skulu tálma privatnýtsluna her á landi.

Vit skulu avmarka almennu ílögurnar. Tað er ein veruleiki, at vit ikki hava ráð til óavmarkaðar almennar ílögur til endamál, sum ikki eru tvingandi neyðug, ílögur, sum næstan altíð föra við sær vøkstur í almennu rakstrarútreiðslunum.

Vit skulu hava meira pening inn frá föroyska borgaranum. Hetta er neyðugt fyri at hava almenna "sektorin" gangandi, sum hann nú verður útbygdur, herundir tær yvirtøkur, sum framdar eru seinastu árinum. Hetta er eisini neyðugt fyri at koma á javnt og kunna gjalda m.a. ta yvirnýtslu, sum eg nevndi í áðni, tað er likviditetshall, sum verður í inniverandi fíggjarári, og at byrja at gjalda inn til grunnarnar tað, sum sett er av til ávís endamál."

Í árinum, sum farid er, eru tiltøk framd innan allar nevndu fimm hövudslutir.

Hóast verandi umstøður standa nógvir til reiðar og nógvir eru í ferð við at gera produktivar ílögur. Fíggjannargrunnarnir hava fleiri umsóknir enn nakrantíð, og hava samstundis betri möguleikar fyri at lúka ynskir og krøv enn fyrr.

Roynt hevur verið at hildið aftur í almennu rakstrarútreiðslunum, og hevur hetta upp á seg eydnast í ávísan mun.

Talupplýsingar benda á, at tað ikki sørt hevur eydnast at tálma privatnýtsluna.

Munandi almennar ílögur eru útsettar.

Við tollhækkanum og hægri gjöldum fyri almennar tænar er meira av peningi tikið inn frá föroyska borgaranum.

Úrslitið er samanumtikið, at alt bendir á, at ein broyting til tað betra er farin fram í föroysku samfelagsgongdini.

Seinastu innflutningstöluni týða, saman við upplýsingum um útflutningin, upp á minni hall á handilsjavnanum.

Nevnast kann eisini, at landskassin hevur tað peningaliga lættari, og at t.d. skuldin til Lönjavningargrunnin er minkad munandi og ætlast goldin heilt niður í ár.

Suð áður sagt, so vár og er okkara samfelag fíggjarliga so langt niður komið, at enn er langt á mál.

Ætlanin er tí at halda fram við tiltökum og royndum á áður nevndu økjum við tí fyri eyga, at fáa okkara tjóð búskaparliga aftur á fótur.

Eg kann nevna, at ráðgevandi nevndin hjá danska ríkismálaráðnum viðvíkjandi Föroyum hevur somu áskoðan og í sínum saman-

taki sigur:

"Der er således taget indledende skridt til den tilpasningsproces for den færøske økonomi, der er nødvendig for at tilvejebringe ligevægt mellem tilgangen af ressourcer og forbruget heraf. Underskudet på betalingsbalancen synes dog fortsat uacceptabelt højt, og da der hverken er udsigt til betydelige forbedringer i bytteforholdet eller på anden måde væsentlige forøgelse i valuta-indtjeningen, forekommer det tvivlsomt, at en ligevægt vil kunne opnås uden yderligere indgreb overfor indkomster og/eller forbrug."

Uttanoyggja viðurskiftir.

1982 er sætta árið síðan 200 fjórðinga markid varð veruleiki hjá okkum og hjá flestu av teimum londum í hvørs sjógvi, vit eru vanir at fiska.

Um ársskiptið 1981-82 varð aftur farið í holt við langa røð av samráðinum við avvarðandi lond um föroyskan fiskiskap í teirra sjógvi og í ávísum förum teirra fiskiskap í okkara sjógvi.

Við flestu sáttmálum hevur hildnast heldur betur í 1982 enn árið frammanundan. Tann sáttmáli, ið aloftast er truplastur at fáa til sættis, EF-sáttmálin, kom ikki fyrr enn í februar. Javnvágin við hesum sáttmála var nakað tann sama sum árið fyri, hóast virðismikil fiskaslög sum rækjur og makrelur minkaðu, afturfyri fingur vit nakað meira av botnfiski, ídnaðarfiski og sild. Av størsta týðningi var sjálvsagt, at sáttmálin kom í gildi í so góðari tíð, at nakað væl kann fáast burtúr honum áðrenn árið er av. Í Islandi var sáttmálin frá 1981 framlongdur. Við Noreg fingur vit umleið somu javnvág sum í fjör hóast minkandi toskakvotu í Barentshavinum og onga makrelkvotu í Norðsjónum. Við Sovjetsamveldið eydnaðist tað at fáa hækkað javnvágina við øktari toskakvotu bæði í Barentshavinum og í Eystrasalti, afturfyri fáa teir, sum vera man, nakað meira av svartkjafti undir Föroyum. Frá Canada eydnaðist tað at fáa eina størri toskakvotu í 1982 enn í 1981, og vit sluppu undan niðurskurði av toskakvotuni á Flemish Cap. Í Eystrasalti fingur vit eitt sindur minni toskakvotu frá Svöríki og eitt sindur størri frá Eysturtýskalandi. Ein nýggj veiða, sum sær út til at fáa nakað av týðningi fyri okkara hart sperða rækjuflota, er rækjufiskiskapurin við Svalbard, sum ikki enn er komin inn undir regulering. Eftir áheitan frá okkum arbeidir altjóða vísindastovnurin ICES framvegis við spurninginum um TAC fyri svartkjaft. Hvussu eitt slíkt TAC til sína tíð skal býttast, verður ein spurningur, sum felagsskapurin fyri fiskivinnuna í landnyrðingsatlantshavi, NEAFC, sum nú verður stovnstur aftur av nýggjum, verður at gera av. Vit hava

aftur í ár tikið lut í altjóða samvinnu um laks, og væntandi verður laksakonventið undirritað okkara vegna í Reykjavík í næsta mánaði.

Vidvíkjandi stórhvali eru vit framvegis út fyri hörðum ábreiðslum frá öðrum londum, og millumtjóða felagsskapum. Tað vísindaliga kanningsprojektið, sum byrjað varð í fjör, men sum lutvíst miseydnadist vegna vána veðurlíkindi, verður uppafurtikið í ár, fyríbils uttan skjóting. Tað sær út til at strilti gongst at fáa útheimin at skilja törv okkara á hesum öki.

Burtursað frá teimum tveimum seinastu árunum hevur gingið skjótt niður á bakka vidvíkjandi okkara möguleikum fyri fiskiskapi í fremmandum sjógvi. Og har sum niðurgongdin hevur verið størst, var í grönlandskum sjógvi. Rækjukvota okkara í Grönlandi fyri 1982 er bert 1/10 av rækjuveidu okkara har í 1977. Toskafiskiskapur okkara, harímillum eisini fiskiskapur við standandi reidskapi sum görnum, var bráðliga kvettur av í juli 1977, og hava vit ikki fingið loyvi til at taka lut í hesi veidu síðan. Lyftið í EF-sáttmálanum at taka spurningin upp, um so var at aðrir enn grönendingar fingi loyvi til at fiska tosk, hava ikki higartil fært til nakrar kvotur. Lodnuveidan við Eysturgrönland, sum í fjör var gjögnumförd í samvinnu við grönendingar, verður í ár av ongum orsakað av ágangi frá aðrari síðu. Royndir okkara at koma til sættis við grönendarar um nýtslu av Nordafar og Föroyingahavnini til felags gagn, hava ikki higartil eydnast. Möguleikarnir fyri royndarveidu eftir brosmu í Eysturgrönlandi og fyri at fiska rækjur í Vesturgrönlandi fyri grönendingar, eins og vit áður hava fiskað fyri canadiarar, og sum vit vita, at danskir rækjumenn sleppa at gera fyri grönendingar, verða nú kannadir. Vónandi fer tað at eydnast föroyingum og grönendingum at finna eitt samarbeiðslag til gagn fyri báðar partar í árunum, sum koma. Tað, at grönendingar hava valt at siga seg burturúr EF, skuldi ikki gjørt slíkar möguleikar verri.

Sitandi landsstýri hevur lagt stóran dent á, og hevur nýtt

Spurningurin um sjálvstöðuga föroyska umboðan í Nordurlanda-
ráðnum hevur verið viðgjördur seinasta árið í tí so nevndu
PETRI-komiteeini. Alt bendir á, at tað ikki eydnast at fáa
sjálvstöðuga föroyska umboðan í Nordurlandaráðnum á hesum sinni.
Hin vegin eru tekin til at vit kunnu fáa ávísar ábötur í
núverandi skipan, serliga viðvíkjandi arbeidsmöguleikum innan
ministararáðið og í samvinnu við embætismannakomiteirnar.

Samráðingar hava verið við danska ríkismálaráðið um
yvirtöku av undirgrund og havbotni til föroyskt sermál. Enn er
einki úrslit komið burturúr. Átlanin er at hava nýggjar samráðingar
í heyst.

Tað hevur eydnast at útvega föroyskum útisetum í Keypmanna-
havn hóskandi høli.

Innanoyggja viðurskipti.Fíggjarviðurskipti.

Væksturinn í fiskaútflutninginum í 1981 helt áfram í 1982. Tann ætlaði útflutningurinn fyrra hálfvár í ár hefur eitt meirvirði uppá slök 30% samanborið við somu seks mánaðar í fjör. Nögdin hefur verið umleið 15% minni enn í fjör.

Serliga er það útflutningurinn af teimum traditionellu botnfiskaslögnum, sum er vaksinn, t.v.s. av uppsátoski og hýsu. Eisini er útflutningurinn av saltfiski hetta seinasta hálfvárið vaksinn munandi í mun til sama hálfvárið í fjör umleið 48% í nögd og umleið 67% í virði.

Útflutningurinn av rekjum er minkaður við stívliga 30%, 67% í nögd og umleið 20% í virði og kemur hetta sjálvandi av törvandi kvotum í bæði Eystur- og Vesturgrönlandi.

Útflutningurinn av mjøli og lýsi hefur higartil givið tað sama sum í fjör og útlitið fyri restina av árinum er ikki gott, nú vit ikki kunnu rokna við at fáa nakra lodnu við Jan Mayen og Eysturgrönland.

Tað gongur betri og betri at selja svartkjaftaúrdráttir til matna.

Sum áður nomið við, vísa allarseinastu innflutningstöluni, sum tøk eru, at innflutningurinn fyrstu mánaðirnar í ár stórt sæð er tann sami í krónum, sum fyri tilsvareandi mánaðir í fjör. Talan er sostatt umminkandi innflutning í nögd.

Í 1981 var talan um nökunlunda sama hall á gjaldsjavnanum sum í 1980, góðar 160 mió. kr. meðan hallið á handilsjavnanum var størri í 1981 enn í 1980. Tiltökini hesum viðvíkjandi, sum framd vórðu í 1981, hava ikki havt størri ávirkan sama árið.

Viðmerkjast skal, at væksturin í nettouttanlandsskuldini var einar 100 mió. kr. størri enn nevnda gjaldsjavnahallið uppá góðar 160 mió. kr. Orsökini er kurstap uppá tey uttanlandslán, sum upptikin árinum frammanundan í fremmandum gjaldsoyra.

Rentur, avdráttir og harafturat kurstap fara nú av álvara at merkjast fíggjarliga.

Skattamál.

Ávísar broytingar eru framdar í nógaldandi skattalóg. Hesar hava ført til skattalætta fyri láginntøkur og fyri tey smærru parta-

felögini. Til tess at fremja uppsparing og ílögur í felög er avgjaldid av vinningsbýti hækkað. Eisini eru reglurnar fyri ílögugrunn broyttar í tann mun, at avsetingartíðin er stytta og avsetingarmarkid hækkað. Hetta fer at fremja avsetingar til rakstrargögn og geva felögum størri avskrivningarmöguleikar.

Arbeitt hevur verið miðvíst fram ímóti eini samtíðarskattaskipan. Henda er nú sett at koma í gildi 1. januar 1984. Uppskot til lóg um samtíðarskatt verður lagt fyri tingið í hesi tingsetu.

Sáttmáli er við at verða gjördur við peningastovnarnar og P/F Elektron um at reka skattainnkrevjingina og uppskot verður í næstum lagt fyri tingið um at seta partapening í P/F Elektron og soleiðis fáa ein lim í nevndina fyri hetta felag.

Eingin ivi skal vera um, at tað er í tókum tíma, at vit fáa eina nýggja skattalóg.

Hon, vit hava, er frá 1962 og er heilt ótíðarhóskandi. Av hesum stendst inntökumissur fyri land og kommunur.

Føroya skattalóg 1984 er gjørdur og er í gildi frá 1. januar 1984. Hetta er ein nýggja skattalóg.

Innflutningsgjöld.

Seinasta heyst framdi tingið broytingar í innflutningsgjöldunum, sum góvu 50 mió. kr. afturat í inntöku fyri árið í landskassan.

Tollhækkingarnar raktu flest allar brúksvörur, tó ikki neyðsynjavörur - hesar eins og rávörur til ídnaðin fingu enntá lætta í tollinum.

Eisini aðrar broytingar eru gjørdar í tolllógini, sum miða ímóti at studla undir at seta virkir á stovn og at lætta um hjá virkjum at fara undir nýggjar framleiðsluhættir.

Arbeitt verður við eini nýggjari tolllóg. Uppskot til hesa, sum byggir á hin sonevnda CCCN vöruskránna, verður ventuliga lagt fyri tingið í hesi tingsetu.

Landsstýrið hevur arbeitt við spurninginum um at seta transitt- og frígoymslu á stovn í Føroyum. Uppskot til lóg um hetta er greitt at leggja fyri tingið.

Fiskivinna.

Frammanfyri havi eg umrøtt fiskivinnusáttmálar og føroyska fiskivinnu í fremmandum sjógv.

Trupulleikarnir á fjarleiðunum hava m.a. ført við sær, at munandi veiðuorka er flutt heim á ognar grunnar.

Tað eru útlit til, at henda gongdin heldur fram og vandi er fyri, at munandi orka afturat verður flutt heim í egna sjógv. Her verður fyrst og fremst hugsað um rækjuskipini og fjarfiskatrolararnar.

Ein av okkara høvuðstrupulleikum er, at høvuðsvinnan - fiskivinnan - vísir eitt so stórt undirskot, at neyðugt er við 200 miljónum krónum í endurgjaldi úr landskassanum fyri at hava hana gangandi. Meðinparturin av hesum endurgjaldi fer til heimaflotan, sum í stóðugt størri mun skuldi verið álitid so hvørt sum rásarúmið á fjarleiðum minkar.

Høvuðsorsøkin til tann vánaliga rentabilitetin í fiskivinnuni er, at fiskastovnarnir við Føroyar eru ov nógv troyttir.

Kønir menn meta, at um okkara fiskastovnar vórðu røktir á rættan hátt, so fiskaðu vit umleið eina helvt meira við Føroyar enn vit gera. Hetta hevði ført við sær, at munandi betri javnvág hevði verið í rakstrinum hjá okkara fiskiflota, og at tørvurin á studningi hevði verið tilsvareandi minni.

Út frá teimum kanningum, sum fiskivinnuráðið hevur gjørt, hava vit meira enn nóg mikið av veiðuorku til at veiða ta mest loyvdu nøgdina av botnfiskasløgunum við Føroyar, og veiðuorkan er eisini mett at vera nóg stór til at veiða ta nøgd, sum fiskastovnarnir væntast at geva tá teir eru komnir á fötur.

Landsstýrið hevði varhugan av hesum, og tí varð steðgað fyri innflutningi av fiskiskipum til Føroyar.

Hetta tiltak er ein av orsökunum til at fiskiflotin undir einum hóast alt vísir eitt betri úrslit í ár enn frammanundan.

Endurgjaldið til fiskiflotan er í veruleikanum lægri enn seinasta ár. Upphæddin fevnir í ár um munandi upphæddir til studlan av alternativum veiðutiltökum.

Hóast fiskiflotin er ríkiliga stórur, so ber ikki til heilt at lata vera við útbygging. Út frá hesum hevur landsstýrið givið loyvi til nýbygging av fiskiskipum og fleiri loyvir verða givin. Eitt einstakt loyvi er givið til innflutning av brúktum trolara.

Fiskivinnuráðið er í ferð við að gera nærri kanningar av hvussu fiskurin bíligast fæst upp úr sjónum. Rakstrar tøluni vísa, at tað er stórur munur millum teir ymisku skipabólkar nar rakstrarliga sæð. Vit hava eina hómung av hvønn týðning partrolingin kann koma at hava. Nýskapanir og rationaliseringar verða eisini royndar í húkaveiðuni.

Umframt nevndu royndir at minka um veiðutrýstið á tey vanligu fiskasløgini, ella royndirnar at fôrða fyri, at trýstið veksur, hevur lögtingið samtykt at fiskirannsóknarstovan fær mynduleika til at friða ávísar leiðir um tað vísir seg at ov mikið av ungfiski er uppi í veiðuni. Nærri reglugerð verður gjörd hesum viðvíkjandi.

Ætlanin er eisini til næsta ár at fremja tað avmarking av toska- og hýsiveiðuni hjá störru trolarunum, sum nevnd var í lögmanróðuni í fjór.

Í ár eru játtadar 5,5 mió. kr. til praktiskar fiskiroyndir ímóti 2,5 seinasta ár. Hetta er fyrst og fremst fyri at gera meira vítt fevnandi royndir til veiðu av högguslokki við snellu, makreli við görnum og svartkjafti við partroli.

Farið er undir at gera royndir við snarköling av feskum fiski. Royndirnar verða fyríbils mest gjördar umborð á Magnusi Heinasyni. Landsstýrið hevur lagt fyri lögtingið notat um útbygging av okkara svartkjaftaveiðu og viðgerð á sjógvi og landi. Talan kann blíva, og verður vónandi, um stórar ílögur á hesum öki. Royndirnar seinas árinum hava víst, at vit bert hava fingið svartkjaft til ídnað eina stutta tíð av árinum. Stórur dentur verður lagður á royndirnar at fiska svartkjaft og framleidda hann til matna umborð og á virkjum í landi. Í hesum sambandi verða fiskivinnuroyndirnar öktar við partroling og stórum skipum.

Viðmerkjast skal at landsstýrið hevur givið innflutningsloyvi til atóran 6-ára gamlan ítalskan trolara at nýta til svartkjaftaveiðu og viðgerð.

Laksaveiðan hevur eydnast væl í ár, og væl hevur gingið at selt alla veiðuna til góðan prís.

Eftir uppskoti frá landsstýrinum hevur lögtingið broytt lóggávuna soleiðis, at landsstýrið nú saman við fiskivinnunevndini skal áset reglur um fiskiveiðu á landleiðini. Við hesum hevur lögtingið fingið aftur nakað av tí ávirkan og valdi, sum tað misti fyri nøkr árum síðani.

Ídnaður.

Fiskiídnaðurin má síggjast í samband við fiskivinnuna sjálva. Endurgjaldið frá tí almenna fer til virkir og skip undir einum. Eins og fyri skipaflotan, so er orkan innan flakavirkir nóg stór í mun til ta rávöru, sum kann fáast. Í áðurnevnda notati frá landsstýri til lögting vórðu nevndir móguleikar fyri stórum ílögum í verandi flakavirkir og nýggj virkir til framleiðslu av svartkjafti. Kanningar verða gjørdar um avleiðingarnar av, at ávíst ella ávís verandi flakavirkir á Skálafjørðinum og/ella í Vestmanna verða umløgð at tilvirka av svartkjaft. Fleiri flakavirkir hava víst áhuga fyri hesum, og Bakkafrost verður útbyggt til størri orku.

Áhugi er fyri at byggja virkir til víðari viðgerð, ella for-góðsking av fiskaúrdráttum, t.d. uppságingarvirkir. Landsstýrið atlar at stuðla mest móguligt á hesum týðningarmikla öki.

Tað er tvingandi neyðugt at meira liggur eftir heima á landi burturúr tí rávöru, sum tøk er.

Royndir verða gjørdar við at turka svartkjaft og svartkjaftafars. Nevnast kann eisini, at Menningargrunnurin hevur skipað fyri stórum kanningararbeiði viðvíkjandi alginatvirkinum á Ströndum. Royndirnar eru ikki loknar enn.

Ídnaðarvirkir í vanligum týðningi eru og verða stovnst. Sum áður nevt eru fleiri umsóknir um útbyggingar og nýílögur enn nakrantíð fyrr.

Landsstýrið er framvegis sinnað at stuðla skipabygging. Í fjør varð samtykt lóg um stuðulslán til bygging av farmaskípum. Seinri er lógin til endurnýggjan av fiskiskipaflotanum broytt soleiðis, at nýbygningar í Føroyum fáa 30% stuðulslán í staðin fyri 20%, umbyggingar í Føroyum fáa 20% í staðin fyri 15%. Nýbygningar bygdur uttalandi fáa framvegis 15% í stuðulsláni, tó fáa skip yvir 120 føtur 20%.

Sum eisini nevt fyrr eru fíggingarstovnarnir útbygdir m.a. við játtan á fíggingarlógini og við lántøku úr Nordiska Investering-bankanum.

Spurningurin um lætta av tolli og avgjøldum á rávörum til ídnað, handverk v.m. er enn ikki loystur. Tó hava fleiri ídnaðarvirkir fingið lætta, og herumframt hevur landsstýrið fingið heimild til eisini at geva tolllætta á innfluttari emballagu. Arbeiddið við nýggjari tolllóg fer at geva tað lættari at loysa hendu

Fiskaaling og smoltframleiðsla.

Alingin av laksi og sílum gongur alt betri. Tað kennist at vit fáa betri og betri hald á hesi vinnu. Ágangurin uttanífrá viðvíkjandi fiskiskapi av laksi í okkara egna sjógvi ger tað neyðugt at vit í størst møguligan mun taka lut í útsetan av laksasmolti.

Tvey smoltframleiðsluvirki eru stovnst sett seinasta ár. P/F Fiskaaling hevur framt og fremur munandi útbygging. Landsverkfrøðingurin er biðin um at kanna møguleikarnar fyri at almennar íløgur í Vágum og íløgur í smoltframleiðslu verða samskipaðar. Ætlanin var og er at almennar íløgur í Haraldssundi skulu bøta um møguleikarnar fyri fiskaaling í økinum.

Pelldjóraaling.

Ein av landsstýrinum settur arbeiðsbólkur kannar møguleikarnar á hesum øki. Felag er skipað og til reiðar at fara í holt við eitt pelldjóravirki fyrsta dagin.

Landbúnaður.

Partar av jarðarlóggávuni verða kannaðir í lötini, og nevnd er niðursett at kanna fíggarviðurskiptini hjá landbúnaðinum.

Landsstýrið hevur fyri sín part samtykt at nýggj royndarstöð verður bygd í Kollafirði.

Strandferðslan.

Ætlanin um at minka umsitingina á strandferðsluni, serliga á ferðamannastovuøkinum eru ikki framdar. Tjak hevur sum nevnt verið um keyp av nýggjari ferju, men tað bleiv av ongum.

Hallið av Strandferðsluni hevur, hóast hækkandi gjöld, ligið uppá umleið 30 mió. kr. tvey tey seinastu árin, og verður mett til nakað tað sama fyri í ár.

Í sambandi við útbygging av Skopunar havn og byggjan av ferjulegu í Kirkjubø, er ætlanin at fáa nýggja og størri ferju til Vestmanna sund og at nýta Samaum Skopunarfjörð.

Arbeitt hevur verið, og arbeitt verður framvegis, við møguleikunum fyri at leggja millumlandasiglingina inn í privat partafelag.

Bussruturnar.

Broyting og rationalisering er framd á verandi bussrutum. Herumframt hevur royndarkoyring verid í Suðuroynni. Átlanir eru um at fáa eina skipan við busskoyring setta í verk í hesum ári í Suðuroynni, Sundalagnum og Norðoyggjum í samband við bygdaleiði.

Helikoptaraflutningur.

Í fjør summar varð royndarflúgvung framd av Mærsk Air og umsitin av strandferðsluni. Politisk semja fekst ikki um at halda áfram við hesi flúgvung. Í sambandi við politisku kreppuna í vár varð m.a. avtala gjord um helikoptaraflúgvung út á smáplássini. Enn er flúgvungin ikki byrjað, men arbeiitt verður við spurninginum framvegis.

Uttanlandsflúgvungin.

Nýggj flogruta er komin í lag millum Bretland og Føroyar.

Okkurt bendir á, at broyting fer fram viðvíkjandi skipanini av flúgvungini millum Føroyar og Danmark. Landsstýrið fylgir við spurninginum og ætlar at kanna móguleikarnar fyri føroyskari luttøku í hesi flúgvung.

Vegir og havnir.

Arbeitt verður uppá vegir og havnir í øllum økjum í Føroyum. Hetta er nærri lýst í skjølunum. Iskoytisátlan til galdandi havnaátlan verður lögð fyri tingið aftaná Ólavsøku.

Uppskot um útbygging í Skopun og gerð av ferjulegu í Kirkjubø er lagt fyri tingið í seinastu tingsetu. Havnin í Skopun er dýpd inna og portur verður nú ísett.

Berghol millum Gøtu og Lorvík verður at byrja í heyst.

Aftaná 1. apríl næsta ár verða 10 miljónir tókar til gerð av sekunderum bergholum.

Helioportar verða gjordir runt landið - t.d. í Gásadali, á Trøllanesi, í Svínoy, í Fugloy, Skúvoy og aðrastaðni.

Orkumál.

Landsstýrið hefur avgjört gjøgnum Orkugrunnin at standa inni fyri, at rentur og avdrøg av eykaláni 6,5 milj.kr., ið IRF skal taka upp fyri at fíggja eyka-kostnaðin av, at ruskbrennistøðin verður før fyri at lata hitaorku til upphit-ingar- og frystingarendamál í tíðini, inntil IRF hefur fingið avtakara til av-lopshitan.

Landsstýrið hefur samtykt at veita 70.000,- kr. úr Orkugrunninum í studningi til eitt royndarprojekt, sum Orkuráðið ger í samarbeiði við Nordforsk.

Royndarprojektið er ætlað at geva kunnleika um, hvussu vindmyllur kunnu lagast til okkara verandi el-skipan, umframt at lýsa móguleikarnar við einum samansettum vindmyllu/diesilverki, har vindorkan beinleiðis skal kunna nøkta el-tørvin, tá ið vindur er, og diesilverkið bert verður nýtt, tá ov lítil vindur er.

Landsstýrið hefur samtykt úr Orkugrunninum at veita 455.000 kr. til eitt samarbeiðsprojekt, sum Orkuráðið er farið undir saman við Nordforsk. Endamálið við projektinum er at kanna orkusparing við partroling í mun til hekkutroling.

Tær kanningarnar, sum landsstýrið hefur gjørt í samráð við Orkuráðið við-víkjandi ætlaðu vatnmeigiútbyggingini hjá SEV, eru nú komnar so langt, at lands-stýrið hefur góðkent, at SEV fer undir ein part av vatnmeigiútbyggingina í Eystur-oynni og tekur neyðug lán til hesa útbygging. Fyrivarni er tikið um hvørja stöðu náttúrufríðingarnevndirnar taka til projektið.

Kommunal mál.

Sum kunnugt eru fleiri av teimum föroysku kommununum ikki væl fyri fíggjarliga.

Ein orsökkin er, at studningurin frá ríkinum sambært 6-ára havnaætlanina enn ikki er útgoldin. Vónir eru um, at spurningurin heilt ella partvíst verður loystur í heyst.

Kommunali lánigrunnurin er fingin at virka.

Av teimum 9,8 mió. kr. til taks í grunninum eru býttar út 6 mió. kr. til 13 ymiskar kommunur.

Ein arbeidsbólkur við umboðum fyri kommunufelagið og Tórshavnar kommunu hava arbeitt við broytingum til kommunulógina. Arbeiðið er nú komið so langt, at uppskot kann verða lagt fyri tingið.

Sami arbeidsbólkur kann tínæst fara undir at gera uppskot til broytingar í kommunuvallógini.

Telefonmál.

Telefongjaldsreglurnar eru broyttar soleiðis, at felags avgjald er fyri telefonsamrøður um alt landið.

Fasta gjaldið er ikki hækkad.

Nýggju reglurnar eru til fyrimuns fyri íbúgvar í útjaðaraøkjum og fyri tey minni mentu.

Skúlamál.

Løgtingið samtykti í vár at seta á stovn sjálvstøðugan Studentaskúla og HF-skeið í Eysturoy.

Uppskot til frítíðarlóg er lagt fyri tingið. Málið varð ikki endaliga avgreitt í seinastu tingsetu, men varð beint í skúlanevndina, ið varð gjørd til millumtinganevnd.

Landsstýrið hevur samtykt at góðkenna, at Føroya Maskinskúli verður bygdur á matr.nr. 1173 b í Marknagili og at farast kann undir fyrireikingar til hesa bygging.

Við ársbyrjan varð farið undir at byggja deild Føroya Handilsskúla við Marknagilsvegin í Tórshavn.

Løgtingið hevur álagt landsstýrinum saman við stýri handilsskúlans at skipa fyri projektering av handilsskúla á Kambsdali. Farið er undir hesa projektering, og tá ið hon er liðug, verður uppskot um stuðul til hesa bygging lagt fyri tingið.

Landsskúlafyrisitingin saman við leiðslu og stýri fyri Tekniska skúlanum í Klaksvík er farin undir at gera byggiprogramm til útbygging av Tekniska skúlanum.

Landsskúlafyrisitingin hevur sett eina nevnd at kanna og koma við uppskoti um, hvussu fiskivinnuútbúgvingin á besta hátt kann skipast í Føroyum.

Løgtingið hevur samtykt eina broyting í lógini um sjómansskúla og sjómanslæru. Landsstýrið hevur í kunngerð ásett nýggj, strangari krøv serliga til heimaskiparalærana.

Høvuðsuppgávan á skúlaøkinum hesi nærmastu árin er at bøta um viðurskiftini og móguleikarnar hjá teimum ungu, sum fara úr fólkaskúlanum og sum søkja sær víðari praktiska ella teoretiska útbúgving.

Átlanir eru um hjá teimum flestu vinnuskúlunum at bøta um høliviðurskiftini, lutvíst við uppíbygging og lutvíst við nýbygging fyri teir skúlar, sum eingi egin høli hava sjálvir.

Fleiri nevndir og arbeidsbólkar eru settir við tí uppgávu at endurskoða lærdómsinnihaldið í flestu vinnuskúlunum og koma við uppskoti til ábøtur og ajourføringar, soleiðis at okkara skúlaskapur kann koma fult á hædd við skúla-skapin í okkara grannalondum, og samstundis hóskar so væl sum gjørligt til okkara egna samfelag.

Heilsumál.

Ein kommunulækni er settur afturat í Nordstreymsi og ætlanin er at seta ein afturat í Eysturoynni.

Heilsumidstöðirnar í Vági og Miðvági eru tiknar í nýtslu. Heilsumidstöð í Runavík verður projekterað.

Nýggj ljósmóðurskipan er framd.

Nýggj heilsu-, heima- og skúlasjúkrasystraskipan er samtykt.

Almannamál.

Landsstýrið leggur stóran dent á at halda við líka og böta um sosialu reglurnar. Hetta hevur eisini eydnast.

Hækkanin av veitingunum eftir sosialu pensiónslógunum kom í gildi frá 1. apríl. Uppskot um broyting av forsorgarlógini og barnaforsorgarlógini verður lagt fyri tingið í hesi tingsetuni.

Tingið hevur samtykt lóg um bjálvingarstuðulslán til pensionistar. 120 pensionistar kunnu í hesum fíggjarárinum fáa upp til 25 tús.kr. í studningi til ymisk bjálvingartiltøk á sethúsum.

Tingið hevur samtykt broyting í lógini um íbúðargrunn. Broytingin førir m.a. við sær, at møguleikarnir hjá kommununum og felagsskapum eru vorðnir betri at keypa ella byggja bústaðir til fólk við serligum sosialum tørvi.

Nørðoya Ellis- og Vistarheim hevur fingið góðkenning frá lands- og ríkismyndugleikunum. Heimið, sum rúmar 9 avlamis- og fólkapensionistum, verður latið upp til heystar.

Endurbúgvingarstovnurin fer nú undir sítt virki at samskipa og útbyggja endurbúgvingina fyri avlamin og onnur brekað. Lýst verður eftir leiðara, sum í samarbeiði við Almannastovuna og Vanlukkutryggingarráðið skal byggja út virkseimið so við og við.

1

Mentamál.

Samtykt er lóg um alment sjónvarp. Lýst verður eftir fyristöðufólki. Væntandi kann almenna sjónvarpið fara undir regluligar sendingar við árslok.

Landsstýrið hevur samtykt at fara undir kanningar at fáa greiði á, um gamla loranstöðin á Skúvanesi er nýtilig sum millumbylgjusendistöð hjá Útvarp Føroya.

Seinasta vetur hevur verið arbeitt við einum musikkpedagogiskum royndartiltaki við professionellum lærarakreftum. Tiltakið eyðnadist so mikið væl, at hildið verður fram til heystar. Skipanin verður lögð undir landsskúlafyrisitingina.

Listaskálin, ið nú er 10 ára gamal, er í sera ringum standi, og verður farið undir eina hövuðsumvæling. Arbeidd verður liðugt til heystar.

Arbeidsbólkur er settur at koma við tilráðing um, hvussu gamla royndarstöðin í Hoyvík kann verða nýtt, tá ið nýggj royndarstöð verður tøk at taka í nýtslu.

Fyrisitingamál.

Sum nevnt í fjör, er ætlanin at byggja oman á Vaktar- og sjóbúðar grundina í Tinganesi. Hetta gevur í fyrstu atlögu betri pláss til umsitingina úti í Tinganesi.

Fyribilskanningar vísa, at tað ivaleyst verður møguligt at fáa bygt 4 ferðir 250 m², ovasta hæddin við skráveggjum.

Nevnd er sett at fyrireika bygging av fyrisitingarhúsum eina ferð í framtíðini.

Nýggjur bygningur á Vaktar- og Sjóbúðina ger tað møguligt tá at fáa flutt Føroya Lögting út aftur, har tað hoyrir heima - í Tinganesi.

Frammanfyri havi eg gjørt nakrar viðmerkingar um politisku og búðskaparligu gongd og stöðu í Føroyum.

Hóast mína skeivu metan í fjör um politiska samstarvið innan samgonguna, so hava vit eina röð av úrslitum at vísa á, sum telja rætta vegin.

Viðmerkjast skal, at eg eisini í öðrum föri metti skeivt fyri ári síðani, nevniliga tá eg helt andstöðuna fara at fáa fótin fyri seg og byrja at virka sum andstöða. Eisini her var eg ov bjartskygdur.

Í fjör endaði eg röðu mína við at ynskja gott samarbeiði millum landsstýri og lögting - bæði samgongu og andstöðu.

Somu ynskir verða borin fram í ár.

Seinasta hálvtt annað árið vísti okkum, at okkara fólk er til reiðar at bera tey tiltök og tær byrðar, sum við skili verða lagdar omaná byrðarnar frammanundan.

At tílík tiltök enntá vekja virðing fyri og álit á lögting og landsstýri.

Sjálvt tey munandi tiltök, sum eru framd, hava tíverri broytt kósina fáar gradir.

Spurningurin er nú, um samgonga og landsstýri hava politiskt dirvi at broyta kósina nakrar gradir afturat og síðani við tolni og í konstruktivum samstarvi - eisini við andstöðuna - sigla okkum

burtur úr okkara trupulleikum við tí úrsliti, at hugtakið sjálvbjargni ikki bert er eitt kensluborið rakstrarróp, men at tað aftur verður nakað neyðugt og náttúrligt fyri okkum sum fólk og sum tjóð.